

Nr 568

Av herr förste vice talmannen von Friesen, om inrättande av en
läkartjänst i rättspsykiatri vid rättspsykiatriska kliniken i Stockholm.

Nödläget inom rättspsykiatrin har givit anledning till ett flertal interpellationer, och justitieombudsmannen har med skärpa upprepade gånger uttalat sig om de långa häktningstiderna. Han har framhållit det som ett rättssäkerhetskrav av allra största vikt att dessa missförhållanden avhjälpes snarast möjligt. De är oförenliga med elementära rättssäkerhetskrav och att betrakta som en kräftska i vår kriminalvård.

Samtliga de kommittéer som utrett förhållandena inom undersökningsorganisationen har konstaterat att den är otillräcklig (1950, 1953, 1959). I propositionen nr 185/1961, som låg till grund för beslutet om rättspsykiatriska kliniker vid samtliga universitet, anfördes att den kartläggning som kommittén för det rättspsykiatriska undersökningsväsendet verkställt (SOU 1959: 20) klart visar att undersökningsorganisationens kapacitet ej räcker till för arbetsuppgifterna. Första lagutskottet (utlåtande nr 49/1961) framhöll att då tämligen lång tid torde förflyta innan den nya organisationen var genomförd måste åtgärder vidtagas för att förbättra förutsättningarna för en effektiv verksamhet inom det nuvarande undersökningsväsendet.

En särskilt besvärlig situation har uppstått vid rättspsykiatriska kliniken i Stockholm, som med avseende på undervisning och forskning hör till karolinska institutet. Den planerade psykiatriska avdelningen vid kvinnofängelset i Hinseberg, varest häktade kvinnor skulle undersökas, har icke kommit till stånd. Den läkarbefattning vid rättspsykiatriska stationen i Örebro, vars innehavare skulle ombesörja dessa undersökningar, har ej funnit någon sökande. Vården av kvinnliga fångar samt undersökningar av häktade har koncentrerats till det lilla kvinnohäktet på Långholmen, som blott disponerar 13 platser, där förhållandena blivit mycket svåra med överbeläggningar upp till 24 kvinnor. Antalet kvinnor som undersökes vid rättspsykiatriska kliniken har stigit från 7 år 1960 till 25 år 1963 och 36 år 1966.

Den psykiatriska avdelningen i Kumla står outnyttjad, då överläkartjänsten icke kunnat besättas. Anstalten i Österåker med en psykiatrisk vårdavdelning blir ej färdig förrän under 1969. Till fängelse eller internering dömda interner jämte häktade, som behöver psykiatrisk vård och

skulle ha intagits på dessa avdelningar, har i stället belastat rättspsykiatriska kliniken. Antalet dylika vårdfall vid kliniken har fördubblats under senare år och var 1966 ungefär lika många som häktade undersökningsfall. Det tilltagande narkotikamissbruket har dessutom medfört ökade och svåra såväl undersöknings- som vårduppgifter.

En svår köbildning (ett 30-tal häktade väntar på plats vid kliniken) och 6—7 månader mellan undersökningsbesluten och avgivandet av utlåtandena har blivit följd. Med största sannolikhet kommer köbildningen att ytterligare öka under innevarande år och väntetiderna småningom närma sig ett år, om icke den ökade arbetsbelastningen kompenseras genom ett ökat läkarantal.

De rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala och Lund beräknas bli färdiga under 1969 och kliniken i Göteborg vid årsskiftet 1969/70.

Karolinska institutet har upprepade gånger föreslagit ökad hjälp åt professorn i rättspsykiatri med undervisningen och forskningen. Redan 1953 framhöll institutet att statsmakterna ådagalagt en betänkelig njugghet då det gällt att ställa medel för erforderlig personal till förfogande för innehavaren av professuren i rättspsykiatri och att en laboratorbefattning i medicinsk kriminologi borde inrättas vid rättspsykiatriska kliniken.

I sina petitaförslag våren 1967 föreslog medicinska fakulteten att en klinisk lärarbefattning förenad med en extra biträdande överläkartjänst skulle inrättas vid rättspsykiatriska kliniken. Fakulteten, som framhöll det stora behovet av forskning och undervisning i rättspsykiatri, erinrade om att landets enda professur i ämnet fanns vid karolinska institutet. Professorns undervisning enbart för medicinare skulle från nästa läsår stiga till närmare 210 timmar katedral undervisning. Härtill kommer undervisning för jurister samt undervisning vid utbildning av polis- och fångvårdspersonal. Dessutom åvilade professorn, såsom chef för landets enda universitetsklinik, omfattande administrativa och undersökningsuppgifter jämte ett kontinuerligt engagemang som sakkunnig i skilda rättspsykiatriska uppgifter.

Den enda befattningshavare, framhöll fakulteten, som står till professors förfogande för undervisning och forskning, är en psykolog. Det var mycket angeläget att en kvalificerad lärar- och forskartjänst tillfördes rättspsykiatriska kliniken även på grund av behovet av akademiska rekryterings-tjänster inför den förestående utbyggnaden av den rättspsykiatriska klinikorganisationen i landet. Från institutionen hade under flera år äskats en laboratur, men fakulteten ville för sin del föreslå en lärartjänst i rättspsykiatri förenad med en biträdande överläkarbefattning. Såväl medicinalstyrelsen som kriminalvårdsstyrelsen hade vid förfrågan ställt sig positiva till en sådan tjänsteförening.

Medicinalstyrelsen underströk i en skrivelse den 3 mars 1967 angelägenheten av att rättspsykiatriska kliniken i Stockholm, landets enda i sitt slag, fick en snar förstärkning på läkarsidan med ytterligare lärarkrafter som

hjälp åt professorn i rättspsykiatri, vilken hittills ensam stått för all akademisk undervisning i ämnet. Rättspsykiatrin stod inför en kraftig utbyggnad med bl. a. flera rättspsykiatriska kliniker, för vilka krävs en rekrytering av kvalificerade läkare, kompetenta att göra en insats även i undervisning och forskning. Styrelsen, som ansåg det nödvändigt att genom förstärkning av rättspsykiatriska klinikers resurser snabbt skapa förutsättningar för en förbättrad rekrytering, skulle helst velat se att kliniken erhöle en laboratorsbefattning men hade ingenting att erinra mot den av karolinska institutet föreslagna lärarbefattningen i lönegrad U 20 förenad med tjänst såsom biträdande överläkare mot särskilt arvode.

Tungt vägande skäl föreligger sålunda för inrättandet av den av medicinska fakulteten föreslagna befattningen. Eftersom två läkartjänster (i Örebro och i Kumla) icke kunnat besättas, vilkas innehavare skulle ha sysslat med rättspsykiatriska undersökningar och vård av sjuka fångar, och den psykiatriska avdelningen inom östra anstaltsgruppen ännu icke kommit till stånd, är det nödvändigt att ytterligare en läkarkraft ställes till rättspsykiatriska klinikers förfogande på grund av den extra arbetsbelastning som inträtt. Med hänsyn till det stora behovet av hjälp med undervisningen åt professorn och av utökad kriminologisk forskning bör denna läkartjänst förenas med en klinisk lärarbefattning. Härför talar även nödvändigheten av en förbättrad rekrytering och vidgade utbildningsmöjligheter med hänsyn till den beslutade omdaning av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet med fyra ytterligare universitetskliniker. En väl meriterad läkare med akademisk grad (docent) kan påräknas som sökande till den föreslagna befattningen.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att en läkartjänst i rättspsykiatri förenad med en biträdande överläkarbefattning inrättas vid rättspsykiatriska kliniken i Stockholm.

Stockholm den 26 januari 1968

Bertil von Friesen (fp)